

IS THE מצוה OF קריאת שמע OR A מצוה מדאורייתא A מצוה דרבנן?

The question as to whether the מצוה of קריאת שמע is a מצוה מדאורייתא or a מצוה דרבנן may seem surprising but it needs to be asked in light of the following גמרא:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כ"א ע"א – אמר רב יהודה: ספק קרא קריאת שמע, ספק לא קרא, אינו חוזר וקורא; ספק אמר אמת ויציב, ספק לא אמר, חוזר ואומר אמת ויציב. מאי טעמא, קריאת שמע דרבנן, אמת ויציב דאורייתא. מתיב רב יוסף: (דברים ו') ובשכבך ובקומך? אמר ליה אביי: ההוא בדברי תורה כתיב. תנן: בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניו ולא לאחריה, ועל המזון – מברך לאחוריו ואינו מברך לפניו. ואי סלקא דעתך אמת ויציב דאורייתא, לברוך לאחריה? מאי טעמא מברך? אי משום יציאת מצרים, הא אדכר ליה בקריאת שמע. ונימא הא ולא לבעי הא! קריאת שמע עדיפא, דאית בה תרתין. ורבי אלעזר אמר: ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא – חוזר וקורא קריאת שמע, ספק התפלל ספק לא התפלל – אינו חוזר ומתפלל. ורבי יוחנן אמר: ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו.

The גמרא reaches several conclusions from this רא"ש:

רא"ש מסכת ברכות פר' ג' סימן יד' – טו' – אמר רב יהודה אמר שמואל: ספק קרא ק"ש ספק לא קרא, אינו חוזר וקורא; ספק אמר אמת ויציב, ספק לא אמר, חוזר ואומר. מאי טעמא? קסבר אמת ויציב דאורייתא; ק"ש דרבנן. מכאן פסק בשאלות דרב אחאי דכל ברכות דרבנן אי מספקא ליה אי אמרן אי לא אמרן, אין צריך לחזור ולאומרן. ור' אלעזר אמר ספק קרא ק"ש, ספק לא קרא, חוזר וקורא; ספק התפלל, ספק לא התפלל, אינו חוזר ומתפלל. רבי יוחנן אמר הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו. ולית הלכתא כשמואל דאמר קריאת שמע דרבנן, דקיימא לן ק"ש דאורייתא.

On what basis did רב יהודה believe that reciting אמת ויציב is a דאורייתא requirement?

תוספות gives us a clue:

מסכת ברכות דף כ"א ע"א – אמר רב יהודה אמר שמואל: ספק קרא קריאת שמע, ספק לא קרא, חוזר ואומר. מאי טעמא? קסבר אמת ויציב דאורייתא; ק"ש דרבנן. מכאן פסק בשאלות דרב אחאי דכל ברכות דרבנן אי מספקא ליה אי אמרן אי לא אמרן, אין צריך לחזור ולאומרן. ור' אלעזר אמר ספק קרא ק"ש, ספק לא קרא, חוזר וקורא; ספק התפלל, ספק לא התפלל, אינו חוזר ומתפלל. רבי יוחנן אמר הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו. ולית הלכתא כשמואל דאמר קריאת שמע דרבנן, דקיימא לן ק"ש דאורייתא.

According to רב יהודה reciting אמת ויציב is a דאורייתא requirement because by reciting it one fulfills his obligation to remember יציאת מצרים each day. תוספות notes that the גמרא only makes sense if the person was not sure if he recited both קריאת שמע and אמת ויציב because if he only forgot אמת ויציב and did not forget to recite שמע, he

would not have to repeat **אמת ויציב** because he already fulfilled his obligation to remember **יציא מוצרים** when he recited the third **פרשה** of **שמע** **קריאת שמע**. When he recites **שמע** he then fulfills his obligation to be **מקבל עול מלכות שמים** and to remember **יציא מוצרים**. **תוספות** can be challenged: if we recite both **ויאמר** and **אמת ויציב** to fulfill the obligation of remembering **יציא מוצרים**, then why recite both?

How are we to understand the position of **אביי** who defends **רב יהודה** by saying that the words **ובשכבך ובקומך** do not necessarily provide the basis to hold that reciting **קריאת שמע** is **מצוה מדאורייתא**? The **טורי אבן** explains **אביי**'s position:

מסכת מגילה דף כא' עמ' א'—וכבר הוכחתי בתשו' (סי' א') בראיות ברורות דהכי פירושו: דלמאן דאמר ק"ש דרבנן, היינו שאין צריך לקרות מן התורה לפרשה זו של שמע דוקא אלא בקורא איזה דברי תורה בשעת שכיבה וקימה סגי. ורבנן תקנו ויחדו דווקא לפרשה זו של שמע מפני קבלת עול מלכות שמים.

This comment by the **טורי אבן** reveals that another aspect of the **מצוה** of **שמע** **קריאת שמע** is **לימוד תורה**. The same theme is found in the following **מדרש**:

דברים רבה פרשת ואתחנן ד"ה שמע ישראל—דברים ו', ד'. מהו שיקרא אדם את שמע ולא ישמיע את קולו? כך שנו רבותינו: הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו לא יצא. רבנן אמרי יצא ידי חובתו, ור' יוסי אמר לא יצא ידי חובתו. אר"ל צריך אדם להיות זהיר בק"ש שהיא שקולה כנגד כל הקרבנות; מה הקרבנות נוהגין בין בשחר ובין הערבים אף ק"ש נוהג בשחר ובערב, שנא' **ובשכבך ובקומך** (דברים ו', ז'). ולמה נתן הקב"ה ק"ש לישראל? שיהו עוסקין בה שנא' לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה (יהושע א', ח').

The **טורי אבן** provides a basis to revisit an issue- was there a long standing practice to recite both the **עשרת הדברות** and **קריאת שמע** in the morning? If reciting **שמע** is necessary to fulfill the obligation to learn in the morning and the evening and also the obligation to accept **קבלת עול מלכות שמים**, then why could not the same obligations be fulfilled by reciting only the **עשרת הדברות**?

The fact that **לימוד תורה** is an element of **קריאת שמע** has practical implications as seen from the following comments of the **אבודרהם**:

מצות קריאת שמע ד"ה ורש"י פי'—והכי תניא בברכות ירושלמי (פ"א ה"א) הקורא את שמע קודם לכן' לא יצא. אם כן למה קורין אותה בבית הכנסת? לא להוציא אחרים ידי חובתן אלא כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה.

We may recite **מעריב** and within it **קריאת שמע** even though the time to recite **שמע** had not yet arrived because we want to recite **עשרה** after reciting **תורה**.

1. Before nightfall.

TRANSLATION OF SOURCES

'א תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כא' עמ' א'- Rabbi Judah said: If a man is in doubt whether he has recited the Shema, he need not recite it again. If he is in doubt whether he has said Emes V'Yatziv, or not, he should say it again. What is the reason? The recital of the Shema is ordained only by the Rabbis, the saying of Emes V'Yatziv is a Scriptural ordinance. Rabbi Joseph raised an objection to this from the verse: And when you lay down, and when you arise. Said Abaye to him: That requirement can be fulfilled by reading any portion of Torah.

We learned: A BA'AL KERI SAYS MENTALLY, AND SAYS NO BLESSING EITHER BEFORE OR AFTER. AT MEALS HE SAYS THE GRACE AFTER BUT NOT THE GRACE BEFORE. Now if you assume that Emes V'Yatziv is a Scriptural regulation, let him say Emes V'Yatziv after the Shema? Why should he say the blessing after? If it is in order to mention the exodus from Egypt, that is already mentioned in the Shema! But then let him say the former, and he need not say the latter? The recital of Shema is preferable, because it has two points, the exodus from Egypt and the acceptance of G-d's hegemony over us. Rabbi Eleazar says: If one is in doubt whether he has recited the Shema or not, he says the Shema again. If he is in doubt whether he has said the Shemoneh Esrei or not, he does not say it again. Rabbi Johanan, however, said: He should repeat the Shemoneh Esrei; Would it not be wonderful that a man go on praying the whole day!

טו' ר"א"ש מסכת ברכות פר' ג' סימן יד'-טו'- Rabbi Judah said in the name of Shmuel: If a man is in doubt whether he has recited the Shema, he need not recite it again. If he is in doubt whether he has said Emes V'Yatziv, or not, he should say it again. What is the reason? He holds that Emes V'Yatziv is a Biblical obligation while Kriyat Shema was a Rabbinical ordination. We find in the Responsa of Rav Achai that on the basis of this Gemara, he ruled concerning any Bracha that was ordained by our Rabbis that if one is unsure that he recited the Bracha, he need not repeat the Bracha. Rabbi Eleazar says: If one is in doubt whether he has recited the Shema or not, he says the Shema again. If he is in doubt whether he has said the Shemoneh Esrei or not, he does not say it again. Rabbi Johanan, however, said: Would that a man go on praying the whole day! The Halacha does not follow Shmuel who holds that reciting Kriyat Shema was a Rabbinical ordination; rather we conclude that reciting Kriyat Shema is a Biblical obligation.

א' תוספות-ספק לא אמר אמת ויציב חוזר-One is forced to conclude that the case discussed by Rabbi Eliezer involved someone who was unsure not only whether he had recited Emes V'Yatziv but he was also unsure as to whether he had recited Kriyat Shema. If he was sure that he had recited Kriyat Shema but was unsure as to whether he had recited Emes V'Yatziv, he does not have to return to recite Emes V'Yatziv

because he already fulfilled the Biblical requirement to remember the Exodus from Egypt when he recited Kriyat Shema. If he is indeed unsure whether he recited both Kriyat Shema and Emes V'Yatziv, he should return and recite only Kriyat Shema in which he relates both acceptance of G-d's kingdom and the Exodus from Egypt. This is preferable to reciting Emes V'Yatziv in which he only relates only one subject, the Exodus from Egypt.

טורי אבן מסכת מגילה דף כא' עמ' א' - I have already noted in a Tshuva with clear proofs that this is what it means: the party who holds that reciting Kriyat Shema is a Rabbinical declaration bases his holding on the fact that it is a Biblical requirement that one read a portion of Torah upon arising and upon going to sleep but it is not a Biblical requirement that the portion be Kriyat Shema. It was a Rabbinical decree to read the sections of Kriyat Shema because it contains within it the responsibility to accept the yoke of G-d's kingdom.

דברים רבה פרשת ואתחנן ד"ה שמע ישראל - What is the ruling concerning a person who recites the opening verse of Kriyat Shema and does not do so in a loud voice? This is what the Rabbis taught: One who recites the opening verse of Kriyat Shema and does not do so in a loud voice does not fulfill his obligation. Ravinan holds: he fulfills his obligation. Rav Yossi says: he does not fulfill his obligation. Rabbi Levi says: a person must be careful while reciting Kriyat Shema because it is equal to bringing the daily sacrifices; just as there was an obligation to bring a sacrifice in the morning and in the evening so too there is a requirement to recite Kriyat Shema in the morning and in the evening as it is written: (Devarim 6, 7) when you go to sleep and when you arise. Why did G-d present the words of Kriyat Shema to Israel? So that the Jews will study it as it is written: This Sefer Torah shall not leave your month and you shall study it day and night.

מצות קריאת שמע ד"ה ורש"י פי' - This is what we learned in the Jerusalem Talmud: Someone who recites Kriyat Shema before nightfall does not fulfill his obligation. So why do we recite Kriyat Shema in Maariv even when we recite Maariv before nightfall? Not so that those who cannot read Kriyat Shema can fulfill their obligation by hearing it read by another but because we do not want to recite Shmona Esrei unless we precede it by studying words of Torah.